

su tražeći mane predlozima opozicije. Poslanici u radnoj grupi za dodatni posao zarađivali su dodatne pare, ali nikome nije palo na pamet da angažuju stručnjake. Prosto je: političari mogu definisati šta žele da propišu, mogu i da usvoje propise, ali za pisanje zakona postoji odgovarajuća škola. Zakon o finansiranju političkih partija mogao je biti napisan bolje, što ne znači da DPS opet ne bi pronašao način da ga zaobiđe.

Ovoga puta, DPS je našao način ne samo da obesmisli propise koji su pokušavali da ih spriječe da dijele pare za glasove i realizuju princip „jedan zaposleni – četiri glasa“ već i da raširi priče kako zakoni koje je opozicija donijela skupa sa SDP-om „zaustavljaju život u Crnoj Gori“.

Povodom odluke Ustavnog suda, osim DPS-ovog likovanja, nije se čulo ništa. Ne zna se hoće li neko predložiti novu verziju zakona, a i ko bi smio, kad ministar rada i socijalnog staranja **Predrag Bošković** razmatra kakve su sve posljedice njegove primjene. „Na dan stupanja na snagu Zakona o finansiranju političkih partija rast zaposlenosti u Crnoj Gori iznosio je 32 odsto, a u ponedjeljak, kada je Zavod za zapošljavanje objavio sedmični izvještaj, zabilježen je rast od svega deset procenata. Očigledno je koliki je pad za dva mjeseca i desetak dana koliko se primjenjivao ovaj zakon“, analizirao je za *Pobjedu* Bošković i dodao: „Ovaj propis je nanio neprocjenjivu štetu resoru kojim ja rukovodim. Nešto može da se nadoknadi, mada nijesam siguran“. Kroz novinski papir isijavalo je koliko cijela situacija ministru teško pada.

Prošle godine u ovo doba još je odjekivao *Snimak*, bila se užarila priča oko usvajanja rebalansa budžeta i odnosa u vladajućoj koaliciji. Onda je stigla sezona godišnjih odmora, poslije se sve vratilo na svoje. Evo se i sad bliži ljeto.

Miloš BAKIĆ

ŽENSKJE KVOTE NA IZBORNIM LISTAMA I LOKALNI IZBORI

Minimalne, a prekršene

Ikako Zakon o izboru odbornika i poslanika nalaže da na izbornim listama mora biti ukupno 30 odsto žena, kao i da one moraju biti najmanje na svakom četvrtom mjestu na listama, to nije bio slučaj tokom lokalnih izbora održanih krajem maja u 12 crnogorskih opština. Dok su partije zahtjeve o zastupljenosti izbornih lista ispoštovale u glavnom gradu, propisi su naočigled opštinskih izbornih komisija prekršeni u nekim od crnogorskih opština.

U maju ove godine izmjenama Zakona o izboru odbornika i poslanika unešeni su dodatni mehanizmi kako bi se obezbijedila ravnomjerna zastupljenost žena u politici. Iako je kvota o 30 odsto žena na izbornim listama postojala i ranije, partije su tu zakonsku obavezu, pokazala je praksa, izvršavale uglavnom tako što bi ispunile traženi procenat, ali su žene najčešće „koncentrisane“ na dnu izbornih lista, što je onemogućavalo njihov brojniji ulazak u lokalne i državni parlament.

„Plastičan primjer te prakse je lista DPS-SDP Evropska Crna Gora na parlamentarnim izborima 2012. godine, na kojoj je među posljednjih 11 kandidata bilo 10 žena, dok među prvih deset nije bilo nijedne žene“, kaže za *Monitor* **Snežana Jonica** iz Socijalističke narodne partije (SNP). Ta partija je u više inicijativa tražila

Iako su u glavnom gradu ispoštovane kvote o broju žena i njihovom redosljedu na izbornim listama, to nije slučaj sa svih 12 crnogorskih opština u kojima su krajem proteklog mjeseca sprovedeni lokalni izbori

da se ta praksa ispravi uvođenjem norme da na izbornim listama na svakom trećem mjestu mora biti žena, a u skladu sa preporukama Venecijanske komisije. Jonica je inače rijetka žena koja se našla na prvom mjestu liste na majskim izborima.

Zbog prakse da se žene koncentrišu na dnu izbornih lista, ali i zbog generalno nedovoljne zastupljenosti žena u javnom i političkom životu, Crna Gora je nerijetko bila na udaru ne samo Evropske komisije, koja je u svojim izvještajima o napretku konstatovala da to stanje treba unaprijediti, nego i drugih međunarodnih organizacija poput OEBS-a, Vijeća Evrope, Evropskog parlamenta i Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije nad ženama Ujedinjenih naroda. Te institucije zahtijevale su da Crna Gora izmjenama zakona propiše

veću zastupljenost žena na izbornim listama političkih stranaka, osiguravajući njihov ulazak u politički život normom da svaki treći kandidat na listama bude žena.

Izborni zakon je konačno promijenjen, ali je umjesto da žene budu zastupljene na svakom trećem mjestu, u zakon unešeno rješenje da žene budu na svakom – četvrtom mjestu na izbornim listama. Kvota od trideset odsto žena na listama ostala je nepromijenjena.

„Nažalost, naš amandman je odbijen. Zato su na posljednjim lokalnim izborima skoro sve liste ličile na listu DPS-SDP sa parlamentarnih izbora 2012, jer su im žene bile na začelju. Kad imate 30 odsto žena na listama, a jednu ženu u svake četiri, čega su se partije najčešće strogo držale, onda „višak“, a žene su na žalost u Crnoj Gori još uvijek višak na izbornim listama, mora da ide negdje. U skladu sa politikama partija najčešće završi na dnu liste”.

U praksi, međutim, ni minimalne propisane norme nijesu ispoštovane.

„Izmjene izbornog zakona iz maja ove godine bile su obavezne

Branka Bošnjak: „DF je na lokalnim izborima u Podgorici imao na listi veći procenat žena od zakonom obavezujuće kvote. U odborničkom klubu će se u 17 osvojenih mandata naći pet žena. Izmjene zakona ipak su pozitivno uticale na sastav i strukturu izbornih lista”

za nedavno održane lokalne izbore u 12 opština i dvije gradske opštine. Analiza najvećeg dijela izbornih lista pokazuje da sve liste nijesu ispoštovale zakon i da je u određenim opštinama bilo propusta, što se samo može objasniti lošim ili nedosljednim tumačenjem najnovijih izmjena Zakona”, kaže za *Monitor* Slavica Striković iz Ženske akcije.

„Tako u Kolašinu nijedna izborna lista nije zadovoljila zakonske norme. Liste Šule i Mikan sa građanima za Kolašin, SNP- Mladost, mudrost, hrabrost- Đuro Milošević

i Demokratski front- Miodrag Lekić imaju po 29, 03 odsto žena”, analizira za *Monitor* direktorica Ženske akcije. Ona ukazuje da su u tom gradu izborna lista Evropsko lice (Pozitivna i SDP) i lista DPS-a prešle zakonom utvrđenu kvotu od 30 odsto žena, ali da na njihovim listama nije ispoštovan propisani redosljed žena. Lista Evropsko lice Kolašin ima čak 41,9 odsto žena, ali nije primijenjena obaveza da među svaka četiri kandidata bude žena, što je slučaj i sa listom DPS koja ima 32,25 odsto”, kaže naša sagovornica.

Slavica Striković ukazuje da se slično dogodilo i sa izbornim listama u Plavu. „Izborna lista Demokratski front- Miodrag Lekić ima 29,03 odsto žena, a isti procenat žena je na listama SNP i Bošnjačke stranke u toj opštini”.

Opštinske komisije su po zakonu bile dužne da isprate da li su liste zadovoljile te zakonske kriterijume.

Snežana Jonica za *Monitor* kaže da je slična situacija bila zabilježena u tom gradu. „Liste DPS i SDP su usvojene na partijskim organima i objavljene u medijima par dana prije predaje. Na njima je bilo 11 umjesto 12 žena, što je manje od 30 odsto. Nakon naše intervencije OIK-u,

Slavica Striković: „U Kolašinu nijedna izborna lista ne zadovoljava zakonske norme. Lista grupe birača Šule i Mikan sa građanima za Kolašin, SNP i DF imaju na listama 29,03 odsto žena, a liste Pozitivne i SDP-a, i lista DPS nijesu ispoštovale normu da žena bude na svakom četvrtom mjestu”

to je ispravljeno”.

„Sada saznajem da je slično ‘promaklo’ i u nekim drugim gradovima. Mislim da nam slijedi ozbiljna analiza pozicije žena na izbornim listama nakon ovih lokalnih izbora i prve primjene ove, po mom mišljenju, jako loše norme da žena bude na svakom četvrtom, umjesto trećem mjestu”.

Kao pozitivan primjer ravnomjerne zastupljenosti žena na izbornim listama, i ne samo kao ispunjavanje puke forme, Jonica navodi primjer izborne liste SNP u Baru. „Na našoj listi u Baru žene su bile u samom vrhu liste - na prvom, trećem, petom, šestom i desetom mjestu”, kaže.

„Najveći broj analiziranih lista pokazuje da je zakonska odredba jedva primijenjena, jer je bukvalno na svakom četvrtom mjestu liste žena, a sam kraj liste sadrži više ženskih imena da bi se dostigla kvota od 30 odsto. To je slikoviti pokazatelj nepostojanja političke volje, kako u vlasti tako i u opoziciji da se zadata kvota tumači kao minimalan broj, odnosno da se teži većem procentu od 30”, kaže Slavica Striković. Ona ukazuje da u Baru nije samo lista SNP bila „svijetli primjer” kada je u pitanju zastupljenost žena: „Izborna lista Barski liberali- LPCG ima 51,4 odsto žena”.

Situacija sa Glavnim gradom bila je bolja. U Podgorici su partije ispoštovale zakonske norme, a negdje i prešle propisani minimum. Partije su očito, pa i kada su u pitanju ženske kvote, više brinule o centru nego o svojim odborima u preostalim 11 gradova.

„DF je na lokalnim izborima u Podgorici imao na listi veći procenat žena od zakonom obavezujuće kvote.

Snežana Jonica:
„Pozitivan primjer
ravnomjerne
zastupljenosti žena
na izbornim listama je
izborna liste SNP u Baru.
Na našoj listi u Baru
žene su bile u samom
vrhu liste - na prvom,
trećem, petom, šestom i
desetom mjestu”

U odborničkom klubu će se u 17 osvojenih mandata naći pet žena”, kaže za *Monitor* Branka Bošnjak iz DF.

Ona smatra da su majske izmjene zakona ipak pozitivno uticale na sastav i strukturu izbornih lista. „A znatno će doprinijeti i povećanju broja žena u lokalnim parlamentima i rodnoj izbalansiranosti. Ovo je, sigurna sam bila neophodna mjera, jer stvarne političke volje među kolegama nije bilo, pa smo imali samo deklarativno zalaganje dok

je realno, na terenu, je bila sasvim druga slika”, kaže Bošnjak.

Nataša Gojković, portparolka Pozitivne Crne Gore (PCG), zadovoljna je postotkom žena na listi Evropsko lice Podgorice (PCG, SDP).

„Pozitivna Crna Gora jasno prepoznaje da samo žene mogu zastupati svoje specifične potrebe i interese, i iz tog razloga na odborničkoj listi Pozitivne CG, koju je priložila za formiranje zajedničke koalicione, u prvih pet kandidata za odbornike /ce se našlo 66,6 odsto žena. A u prvoj polovini liste, dama je bila na svakom drugom mjestu (50 odsto). U drugom dijelu liste taj procenat je nešto manji”, kaže ona. „Prava demokratija je ona u kojoj su žene i muškarci podjednako zastupljeni u političkom životu. Žene nijesu i ne bi trebalo da budu manjinska grupa zaštićena kvotama, jer čine 50 odsto populacije, pa samim tim posjeduju i 50 odsto talenata, sposobnosti i umijeća”, smatra portparolka PCG.

Iz DPS-a nijesu za *Monitor* željeli da komentarišu praksu na lokalnim izborima kada su u pitanju žene. **Nada Drobnjak**, ujedno predsjednica skupštinskog Odbora za rodnu ravnopravnost uputila nas je na njenu partijsku kolegicu **Daliborku Pejović**, sa kojom, međutim, nijesmo uspjeli stupiti u kontakt.

Partije i njihove upravljačke strukture su se i do sada deklarativno zalagale za evropske standarde kada je u pitanju zastupljenost žena u politici. Praksa je pokazala, međutim, ne samo da su standardi teško uvođeni u zakonski okvir, i to gotovo uvijek minimum, nego i da se norme lako krše.

Milena PEROVIĆ-KORAC

„Novinarsko istraživanje i debate: Zastupljenost žena u parlamentarnim političkim partijama i rukovodećim tijelima“
Ovaj projekat se realizuje uz finansijsku podršku Evropske komisije